

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא

קבב א ב ג מ"י פ"ט
מהל' מטה וזה
הלכה ה סמג לאין קנג
טו"ע י"ד ס"י קעה סעף
ז:
קסג ד ה מ"י ס"ג פ"י
הלכה ה סמג ס"ג
טו"ע י"ד ס"י קסג סעף
ז:

דלמא רבי שמעון היא כו' אבל לרבנן בין פסק וצין לא פסק שקיל כדהשתא וינחא ליה לאוקמה כרבי שמעון טפי דהשתא לא הו' אלא שמי מחלוקת דרבנן דרבי שמעון כו' יהודה דמתניתין אבל אי מתני' רבנן היא איכא שלש מחלוקת בלא פסק דלר' שמעון אין הלוקח יכול לחזור כו' כלל אפי' אם הוא רוצה לקבל מי שפרע ולרבנן יכול לחזור כו' וקאי צמי שפרע ולרבי יהודה אפילו מי שפרע ליכא ועוד דסבירא הוא דלרבנן דרבי שמעון כיון דלא נתקיים המקח בשעת מתן מעות ויכול לחזור הלוקח אפי' לא החל אלא שהיה צמי שפרע אם כן כשהחזר השער אפילו צמי שפרע לא יהיה דדעתיה דאניש אתרעא זילא אבל לר' שמעון דסביר ללוקח לא מצי הדך ציה להכי אי פסק כשער הגבוה שקיל כדהשתא אי לאו שקיל כדמעיקרא דליכא למימר לדידיה לישקול כדהשתא משום דדעתיה דלוקח אתרעא זילא דהרי נתקיים המקח משעת נתינת המעות לענין שלא יוכל לחזור אפילו יקבל עליו מי שפרע: **תיפוק** ציה דרשיח שוייה. ארבי פפא פריך דאמר לעיל אגא נמי לקבל מי שפרע קאמינא ופריך דלא שייך מי שפרע בשליח ולשון מיפוק ליה יס לישב דה"ק דנהי דלא תצטלו דברי רב פפא מחמת קושיא של רבינא מכל מקום תיפוק ליה דשוייה שליח: הלויני

ימות הגשמים איכא בינייהו: ופוסק עמו כשער הגבוה: ההוא גברא דיהיב זוזי לנדוניא דבי חמוה לסוף זל נדוניא אתו לקמיה דרב פפא אמר ליה "אי פסקת עמו כשער הגבוה שקיל כדהשתא ואי לא שקיל כי מעיקרא אמרו ליה רבנן לרב פפא ואי לא פסק שקיל כמעיקרא מעות ניגהו ומעות לא קנו אמר להו "אנא נמי לקבולי עליה מי שפרע קא אמינא אי פסק כשער הגבוה מוכר קא הדר ביה מקבל עליה מוכר מי שפרע אי לא פסק לוקח קא הדר ביה מקבל עליה לוקח מי שפרע אמר ליה רבינא לרב פפא וממאי דרבנן היא דפליגי עליה דרבי שמעון דאמרי מעות לא קנו ואפילו הכי אי פסק כשער הגבוה שקיל כדהשתא אי לא פסק שקיל כדמעיקרא דלמא כו' שמעון היא דאמר מעות קונות וכי פסק כשער הגבוה שקיל כי השתא אי לא פסק שקיל כמעיקרא משום דקני להו זוזי אבל לרבנן בין פסק בין לא פסק שקיל כי השתא דדעתיה דאניש אתרעא זילא אמר ליה אימור דאמר רבי שמעון בחד תרעא בתרי תרעי מי אמר דאי לא תימא הכי מי שפרע בלוקח לרבי שמעון לית ליה וכי תימא הכי נמי והתניא ^טמכל מקום כך הלכה אבל אמרו חכמים מי שפרע כו' מאי מכל מקום לאו דלא שנא לוקח ולא שנא מוכר מקבל עליה מי שפרע אלא כי קאמר רבי שמעון בחד תרעא בתרי תרעי לא אמר דאמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב **אשי** ותיפוק ליה דשליח שוייה מעיקרא א"ל בתגרא דובין ומובין: **מתני'** ימלוה אדם את אריסיו חטין בחטין לזרע אבל לא לאכול שהיה רבן גמליאל מלוה את אריסיו חטין בחטין לזרע ביוקר והוולו או בזול והוקרו נוטל מהן כשער הזול ולא מפני שהלכה כן אלא שרצה להחמיר על עצמו: **גמ'** תנו רבנן מלוה אדם את אריסיו חטים בחטים לזרע בד"א שלא ירד אבל ירד אסור מאי שנא תנא דידן דלא קא מפליג בין ירד ובין לא ירד ומאי שנא תנא דקא מפליג בין ירד ובין לא ירד אמר רבא ר' אידי אסברה ניהלי' באתרא דתנא דידן אריסא יהיב ביזרא בין ירד ובין לא ירד כמה דלא יהיב ביזרא מצי מסליק ליה וכי קא נחית לבציר מהכי קא נחית באתרא דתנא ברא מרי ארעא יהיב ביזרא אי לא ירד דמצי מסליק ליה כי קא נחית לבציר מהכי קא נחית אי ירד דלא מצי מסליק ליה אסור תנו רבנן אומר אדם לחבירו הלויני

(א) לעיל מד. מ. ז. (ב) לעיל מ. מע. (מסופתה פ"ג.) (ג) ר"מ מ"י ע"ן במהרש"ל ובמהרש"א. (ד) [ז"ל בשער ע"בין]. (ה) ז"ל איני יעבדן וע"י רש"ע.

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה ר' שמעון וכו' מצי יהיב זוזי כי לא נשתנה השער ימשום הכי אף כי נשתנה ג"ל וכו' ויש לישב לשון אף כמו שנכתב בספריים וכו' דלוקח רוצה לחזור אף שלא נשתנה השער וק"ל:

בתוך הזמן: אימור דאמר רבי שמעון. ללוקח לא מצי הדך ציה: **בחד תרעא.** כגון שלא נשתנה השער או הפוסק ע"מ לקבל מיד ונשתנה ונתן כך נשתנה השער דכי פסק לאו אלעתא דתרעא זילא פסק: **בשרי תרעי.** כי מתניתין: מי אמר. מודה הוא לחזור ואין עליו אלא מי שפרע וכי נמי אוקמת לה כרבי שמעון להנצל מקללת מי שפרע מנריך לה לפסוק כשער הגבוה ואם לא פירש וחזר בו מקבל מי שפרע וה"ה לרבנן דנתרי תרעי לא פליגי: **דאי לא תימא.** דמודי ר"ש בשרי תרעי דלוקח יכול לחזור בו ויקבל מי שפרע: **בתימיה:** והפניא מכל מקום כך הלכה כו'. ור"ש קאמר לה דפרק הזהב (לעיל מ. ז.): **וטיטוק ליה.** דאין כאן מי שפרע אלא לוקח נדוניא זו דהא שליח שיה של בית חמיו עשאווה שליח לפסוק וחמיו חזר בו ומה בידו של זה לעשות שב"ד מקללין אותו וחמיו נמי לאו בר קבולי מי שפרע הוא דמצי אמר היה לך לפסוק כשער הגבוה ולתקוני שדרתיך ולא לעוטי ונדבר עיוות צמה שהיה עליו לתקן לא נעשה שלוחו: **בבגרא דובין ומובין.** לא שליח נעשה אלא הוא פסק עם חתנו וחתנו פסק עם אחרים ומשתכר א"כ לא פסק חמיו עמו וזה פסק כדי למוכרה לחמיו ולהשתכר: **מתני' חטין בחטין לזרע.** סאה בסאה ובגמרא מפרש טעמא: שהיה ר"ג. כלומר לכך הוצרך לשנות משנה זו לפי שהיה ר"ג מתמיר שאם החלו נוטל מהן כשער הזול ואשמועינן מתניתין לא שהלכה כן אלא שרצה להחמיר על עצמו: **גמ' שלא ירד.** עדיין לא ירד האריס לתוכה לעובדה בשום עבודה: **אבל ירד אסור.** כדמפרש ואזיל: **רבי אידי אסברה** לי. פירש והצינה לי: **ביזרא.** הזרע: **מאי מסלק ליה.** בעה"ז. הלך אפילו ירד וכבר חרשה הואיל וביד בעה"ז לסלקו בשביל שאין לו זרע כשלוה ממנו חזרע וכשוקרו חטין ימן חטין אין זו הלוואה. אלא לציר מהכי נחית הרי הוא כיווד לתוכה מעכשיו ע"מ שיטול צה"כ הזרע תחלה מחלק המגיע לאריס והאריס יכול השאר בשכר טרחו וטול פחות משאר אריסין כשעור הזרע ועל מנת כן ירד שיטול פחות משאר אריסין כשעור הזרע: **מרי ארעא יהיב ביזרא.** וזה היה קרקע שלו יפה ושינה ממנה העיר להטיל על האריס הלכך אם פסק כן עמו בחתילתו קודם שירד דמצי מסלק ליה כי נחית לציר מהכי נחית ואין זו הלוואה. אבל ירד ומתחילתו לא פסק עמו שהיא הזרע שלו ואחר מוכן תרצה מאליו ע"י קבלת דמים או מתנה אין ירדתו עכשיו לתוכה דמינא לציר מהכי נחית והלוואה היא גביה ואסור: וקוץ

קעג א מיי פ"ה מהל'
מלוה ה"א י"ב י"ג
סמג לאון קפ"ה טו"ע
י"ד ס" קס סעף ו'
קעג ב מיי שם ה"ג י'
טו"ע שם סעף
י':

קעג ג מיי שם פ"ד ה"ג
ב סמג לאון ק"ג
טו"ע י"ד שם סעף א'
קעג ד מיי שם הלכה ב'
קעג ה מיי שם פ"ה ה"ג
י' סמג שם טו"ע
י"ד ס" קס סעף י'
קעג ו מיי שם פ"ד
הלכה ב':

קעג ז מיי פ"ה שם ה"ג
ב סמג לאון קפ"ה
טו"ע ח"מ ס"א סעף
ב':

ק"פ ט"ו י"מ שם פ"ב
הלכה ז סמג שם י"ג
טו"ע ח"מ סמג ע סעף
ה':

א כ מיי פ"ט מהלכות
שכירות הלכה ד סמג
עשין פט טו"ע ח"מ ס"א
שלג סעף א':

ב ל מיי שם עשין
בהשגות
נב"מ
טו"ע שם סעף ה':

לעזי רש"י

רו"ש ר"ד ר"ש א"א. מקום
שרייה (לפשתון).

מוסף רש"י

לראשון. להיות נושא נט
דממתרגמין כנושה כרשא
(ברכות ו').
הדרן עלך איזהו נשך

כל ימי גריר אחד. הם ולא דקדקו בדבר לחוש שמא יום אחד יהא ארוך מחזירו או קשה מחזירו אלא מותר לומר לו עזור עמי היום הזה של גריר ועזור עמך ביום פלוני של גריר: (א) גריר. לשון יוצג שהארץ יבשה ואין נשמים יורדין: וכל ימי רביעה. משוּבין כאחד: אבל לא יאמר לו חרוש עמי בגריר ואני אחרוש עמך ברביעה. שמי רביעה קשין למלאכה בשדות: על לא תהו. לא תספך לא תתן לו כנשך עובדיך על כל מתן ועל לא תקח כ"י כל חד וחד מאי דשיך ציה כדמפרש בגמרא: בכל הני דחשיב במתני' דהוא נותן כנשך בשעת הלוואה והוא לוקח בשעת פירעון והוא לו כנושה כשמועבד ודחוקו והוא שם עליו נשך בשעת פיסוק המנאז ונותן ממשול לפני הלוה להעבירו על לא תשיך לאחיק (א) שהיא אזהרה ללוה: מפסידין. כדאמר בפירקין (דף ע"ה.) מתמוטטין לעולם: משה חכם. לישנא מעליא נקט: לא תהיה לו כנושה. לא תראה בעיניו כנושה בו שיראה ויבז: לראשון. לשון נושה כדממרגמין כרשא (א) הרי אנו צאים בנאש וצמים: עובר משום לפני עור. שעולה על רוחו של ליה לכפור: קלנה. כשמועבד וזה כופר הכל מקללין אותו ואומרין שהוא דובר על לדיק עמך: ומספלי. ישכח הלוואתי ואגרסו קלנה לעממי: לועקין. צנ"ד של מטה: ואינן נענין. שהרי הם גרמו לעממי: קונה אדון לעממו. מפרש לקמן: סולה מעוטו כנכרי. אומר מעות שאני משתמש בהן של פלוני נכרי הם שלא להשביע עממו ופעמים שהנכרי שומע ומעמיד עדים ותובעו כדיניהם:

הדרן עלך איזהו נשך

השובר את האופנין. משמע ליה זין צשכר יום זין כקבלנות אבל כפרקין דמתר הכי (דף ק"ג.) נקט פועלים משום דפועלים לא משמע אלא שכיר יום דבהכי מיירי כדאמר התם בזמן שאמר להשכים ולהעריב ורז נמי דקאמר (לקמן ע"ו.) פועל יכול לחזור אפילו כחלי היום דוקא בשכיר יום איירי ולא כקבלן כדמוכח כשמעמין ולכן נקט פועל ולא אומן וא"ת דתניא לקמן כשמעמין (שם) השוכר את הפועל ונחלי היום שמת שמת לו מת או אחזמו ממה אם שכיר הוא כ"י ואם קבלן הוא כ"י כיון דכרייתא מיירי זין צשכר זין כקבלן אמאי נקט פועל ה"ל למינקט אומן דמשמע תרווייהו וי"ל דה"ק אם שכיר הוא כדאמר השוכר את הפועל נותן לו שכרו ואם קבלן הוא קך דינו ומשום דכעי למתני ונחלי היום וחלי היום לא שיך למתני אלא אשכיר יום: את הקרה. בשני רישין והוא בעל קרון ולספרים דגרסי קדר י"ל דלחכי נקט קדר לפי שקדרים רגילין להיות להם קרונות: פרייפרין. דבר האבוד חשיב לה שעתה זמנו הוא לעשות: ואויל

כל ימי גריר אחד כל ימי רביעה אחת לא יאמר לו חרוש עמי בגריר ואני אחרוש עמך ברביעה רבן גמליאל אומר "יש רבית מוקדמת ויש רבית מאוחרת כיצד נתן עיניו ללוות הימנו והוא משלח לו ואומר בשביל שתלוני זו היא רבית מוקדמת לזה הימנו והחזיר לו את מעותיו והוא משלח לו ואומר בשביל מעותיך שהיו במילות אצלי זו היא רבית מאוחרת ר"ש אומר יש רבית דברים פלוני יאמר לו דע כי כי איש פלוני במקום פלוני יאמר לו דע כי בלא תעשה המלוה יאף והלוה והערב והעדים והכמים אומרים יאף הסופר עוברים משום ילא תתן ומשום יאל תקח מאתו ומשום ילא תהיה לו כנושה ומשום ילא תשימון עליו נשך ומשום יולפני עור לא תתן מכשול ויראת מאלהיך אני ה' גב' תניא ר"ש בן יוחי אומר מנין לנושה בחבירו מנה ואינו רגיל להקדים לו כל דבר אשר ישך אפילו דיבור אסור: ואלו עוברין: אמר אביו ומלוה עובר בכולן לזה עובר משום לא תשיך לאחיק (א) ולאחיק לא תשיך ולפני עור לא תתן מכשול ערב והעדים אין עוברין אלא משום לא תשימון עליו נשך תניא ר"ש אומר מלוי רבית יותר ממה שמרויחים מפסידים ולוי עוד אלא שמשוימים משה רבינו חכם ותורתו אמת ואומרין אילו היה יודע משה רבינו שיהיה ריוח בדבר לא היה כותבו כי אתא רב דימי אמר מנין לנושה בחבירו מנה ויודע שאין לו שאסור לעבור לפניו ת"ל לא תהיה לו כנושה ור' אמי ורבי אסי דאמרי תרווייהו כאילו דנו בשני דינין שנאמר והרכבת אנוש לראשנו באנו באש ובמים אמר רב יהודה אמר רב הכל מי שיש לו מעות ומלוה אותן שלא בעדים עובר משום ולפני עור לא תתן מכשול וריש לקיש אמר יגורם קללה לעצמו שנאמר *תאלמנה שפתי שקר הדוברות על צדיק עתק אמרו ליה רבנן לרב אשי קא מקיים רבינא כל מה דאמור רבנן שלח ליה בהדי פניא דמעלי שבתא לישדר לי מר עשרה זווי דאתרמי לי קטינא דארעא לכוזבן שלח ליה ניתי מר סהדי ונכתב כתבא שלח ליה אפילו אנא נמי ישלח ליה כל שכן מר דטרדי בגירסיה משתלי וגורם קללה לעצמי תנו רבנן שלשה צועקין ואינן נענין ואלו הן מי שיש לו מעות ומלוה אותן שלא בעדים והקונה אדון לעצמו ומי שאשתו מושלת עליו קונה אדון לעצמו מאי היא איכא דאמרי תולה נכסיו בנכרי איכא דאמרי הכותב נכסיו לבניו בחייו איכא דאמרי דביש ליה בהא מתא ולא אויל למתא אחריתא:

הדרן עלך איזהו נשך

השובר את האומנין והטעו זה את זה. מפרש בגמרא (א) שכר את החמר או את הקרר להביא פרייפרין וחליין. קדר בעל קרון: פרייפרין. עלים משופים ונאים לעשות לו אפריין: חליין ללנה. לשמח מתן וכלה: או למת. לקוין: לקוין. רוי"ש. מים ששורין בהן קניסו ופשמן כשהן נצנעלין: מקוס שאין אדם שאינו מוצא פועלין לשכור והפשתן אצד והוא סמך עליהן: שוכר עליהם. בני אלם ציוקר ועליהם לשלם: או מטען. מפרש בגמרא (א) השוכר את האומנין. לעשות מלאכה כקבלנות כדן וכן: ותורו בהן. לאחר שעשו מקלמ: ידם על הפסחונה. אם הוקרו פועלים ואינו מוצא מי שיגמרנה בשכר שהיה מגיע לאלו על העמיד לעשות מעבד משכר ממה שעשו כל מה שיצטרך להוציא עד שמגמר מלאכתו בשכר שפסק עם אלו. ואם החלו פועלים וימצא שיגמרנה בפחות ישום להם מה שעשו ויתן להם מה שפסק עשו חליה יתן להם חלי שכן ואין יכולים לומר לו הרי פועלים אחרים מחטינו לגמור מלאכתך ותן לנו כל שכרנו חוץ ממה שנטלו אלו: ואם

הדרן עלך איזהו נשך

השובר את האומנין והטעו זה את זה יאין להם זה על זה אלא תרעומות ישכר את החמר ואת הקדר להביא פרייפרין וחליים לבלה או למת ופועלין להעלות פשתנו מן המשרה וכל דבר שאבד וחזרו בהן מקום שאין שם אדם ששוכר עליהן או מטען השוכר את האומנין וחזרו בהן ידם על התחתונה אם

(א) ולעיל ס"ג ע"א.
(ב) וכדן אלפס ודלא"ש וכן
יניקוט לימא נכך דולאחיק
לא תשיך וי"ע שהיה הגי'
לפני הרמב"ם שלא הביא
רק שני לאון ועיין פ"ה
פ"ד מהלכות מלוה דין ב'
(ג) וברכות ו'. ד' וי"ב
(ד) ודברים כג'.
(ה) ושמות כג'. ו' ולקמן
(ו) ע"א. ח' ולקמן ע"א.

תורה אור השלם

1 את כספך לא תתן לו
בבשר ובמרבית לא תתן
אבל: ויקרא כה לו
2 אל תקח מאתו נשך
ותרבות ויראת מאלהיך
ודי אחיק עמך:
ויקרא כה לו
3 אם כסף חרזה את
עמי את העני עמך לא
תהיה לו כנושה לא
תשימון עליו נשך:
שמות כב כד
4 לא תקבל חרש ולפני
עור לא תתן מכשול
ויראה מאלהיך אני י'
ויקרא י"ב יד
5 לא תשיך לאחיק נשך
כסף נשך אבל נשך כל
דבר אשר ישך:
דברים כג כ
6 לנכרי תשיך ולאחיק
לא תשיך למען יברכך י'
אלהיך בכל משלח ידך
על הארץ אשר אתה בא
שמה לרשתה:
דברים כג כא
7 הרבכת אנוש לראשנו
באנו באש ובמים
ותרוצינו לרדף:
תהלים סו יב
8 תאלמנה שפתי שקר
הדוברות על צדיק עתק
בנאות ובזו:
תהלים לא יט

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה גריר. נ"ב
ובמסנה ד' פ"ב דמעשר
שני גורם צריד הוא לשון
יש כמו נכרי ממחמת
ע"ש:

ואם בעל הבית חוזר בו ידו על הסתמנה. יתן להם לפי מה שעשו ואם הוזהר מלאכת פועלים על כרחו יתן להם כמה שפסק חוץ ממה שזרץ להוצאות שהשלמתה: כל המשנה ידו על הסתמנה. כגון נקן אמר לנצבע לנצבע אלוס ונצבע שחור אם השכח יותר על היצאה אין נותן לו שכרו משלם אלא דמי יציאת עינים וקוממנים ואם יציאה ימורה על השכח נותן לו את השכח: וכל הסוחר בו. בגמרא (א) מפרש לאתויי מאי: גמ' חזרו בכין לא קפני. דנייהו האי הטעו הם את בעל הבית או בעל הבית אותם לדא"כ הוה ליה למיתני לשון חזרה: דאטעו פועלים אהדי. אחד מן הפועלים הטעה את חבירו: בארבעה וזוי. ליומא: אמר להו. איכו בתלמא: סבור וקבול. ומאי תרעומתן: ואמר להו בארבעה. ולערב לא נתן בעה"כ אלא ג'. היכי דמי. דתרעומת יהיה להן ולא יומר: וליתוי פועלים היכי מסגרי. אי מתגרי בארבעה על כרחיה דבעה"כ יתיבי ארבעה דהא קפני נוטל מבעל הבית מה שההנה אותו ואע"פ שלא צוה וברי מהנה אותו בכך ולי מתגרי בשלשה המה תרעומת איכא: הוה ערפיין. לנפק אדם דזקוק לפועלים שיסבור בארבעה: אי בעים אימא כבעל הבית עסקיין. כפועל שיש לו לעגמו שדות שהן שלו ואינו נשכר למלאכת אחרים אם לא יותר על דמי שכירות והיינו תרעומת דאי לאו דאמרתי לי כד' לא הייתי מוזהר בעצמי: לנולד פועלים. הרגילים למלאכת אחרים: כריסקא. שחפרו חרץ סביבות שדה ואין מלאכתן ניכרת כגון דלמו מיא כדמסיים ואיל: אל תמנע טוב מכעליי. פסוק הוא במשלי: דעטייהו אעילויא. אע"פ שאמרנו לו הרי אנו נשכרים כדברי בעל הבית לא לפחות מקצתו של זה אמרו אלא להוסיף וכן אמרו ממהימנת לן דהכי אמר בעל הבית וכיון שבעל הבית פוחת אי אמר להן האי שכרם עלי יתן משלו ואי אמר שכרם על בעל הבית יש להם תרעומת עליו: אלא. הא מיניעיא לן אמר ליה בעל הבית בארבעה והוא אמר להו בתלמא ואמר ליה הרי אנו נשכרים כמו שאמר בעל הבית מאי: אדיבוריה דפועל סמכי. והכי אמרו ליה מהימנת לן דהכי אמר בעל הבית ולית להו אלא תלמא ותרעומת דאל תמנע טוב: או דלמא. לאו לדדייה הימנוהו אלא הכי אמרו אמר דברי בעל הבית נלך ולא סבור וקבול ושקלי ד': הי"ג הבא לי גיטי ואשקך אמרה התקבל לי גיטי. האשה שאמרה לאחד אם תמנא את בעלי אמור לו שישלח לי את גיטי בידך ותיעשה שלוחו של בעלי לגרשני כשמיגיע גט לידי. דשליח להולכה על הבעל לעשות שהיא הוא שלוחה וכמותה ותתגרש משגיע גט ליד שליח: אפילו הגיע לידה אינה מגורשת. אלמא אדיבורא דדייה קא סמין והכי א"ל מהימנת לי דקא אמרה ולא עשאו שליח להולכה הלכך אין כאן שליחות (ט) ואין עליה לעשות שליח להולכה והרי הבא לי אמרה לו ולא התקבל והבעל נתנו לו בתורת שליח קבלה ושליחות זה אינו כדל בעל לעשות: דאי סלקא דעסק אדיבורא דידה סמין. ולא לדכרו האמין אלא הלכך כמה שאמרה היא קאמר ליה אם קן עשאו שליח

תורה אור השלם
1 אל תמנע טוב מבעליו
בריות: לאל ידך
לעשות: משלי ג כז

הגהות הב"ח
(א) גמ' דליחא דמתגר בארבעה וכו' בארבעה הוה ערפיין: (ב) רש"י דהוה ערפיין: וכו' דאין עליה: (ג) תוס' ד"ה השוכר וכו' והוקפו פועלים וכו' מה שמעתי:

מוסף רש"י
הבא לי גיטי ואשקך אמרה התקבל לי גיטי. האשה שאמרה לשליח הבא לי גיטי והוא אמר לבעל אשקך אמרה התקבל לי גיטי ויגישו (כו) והוא אומר. בעל אמר לו הילך מה שאמרה (כו) אפילו הגיע גט לידה אינה מגורשת. כדמפרש ואיל (כו) שמעת מינה. דלמן דלמך לשלח הילך כמה שאמרה משלחן. אדיבורא דידה קא סמין. דעתיא דדיבורא דליחא קאמר ליה האי הילך כמה שאמרה, דמהימנת לי דשליח לקבלהא הילך אינה מגורשת. דכי היכי בעל ויהיה אדעתא דשליחות קבלה היכי ויהיה ולא אדעתא דהולכה. ושליח לקבלה לא הוי (כו) דאי סלקא דעתך דאדיבורא דידה קא סמין. והכי קאמר ליה אלא לא דיענא אלא כדאמרה איכי מסגרי ליה ויהלך (כו) וכי מיטא גיטא לידה מיהא תיגרש. דהא בעל נמי שליח להולכה שיהי (כו).

ואזיל איהו אמר דהו בארבעה דעתייהו אעילויא. והוא דלמרו ליה כמו שאמר בעה"כ היינו מהימנת לן דהכי אמר בעה"כ אי נמי משום דאי אמר בעל הבית טפי מארבעה שיהא להם כמו שאמר בעל הבית והיינו דמנעיא ליה בזמרי מהימנת לן דהכי אמר בעה"כ אי משום דעתייהו אעילויא: דעתייהו אעילויא. כאמר להו שכרם עלי איירי דאי אמר להו שכרם על בעל הבית מאי נפקא מינה אי דעתייהו אעילויא דבעה"כ לא ישלם להם אלא מה שהתנה. ר"י וכן דצינו חננאל:

אם בעל הבית חוזר בו ידו על התחנתנה
אכל המשנה ידו על התחנתנה וכל החוזר בו ידו על התחנתנה: גמ' חזרו זה בזה לא קתני אלא הטעו זה את זה דאמטעו פועלים אהדי ויחיבי דמי דאמר ליה בעל הבית זיל אוגר לי פועלים ואזיל איהו ואמטעינהו היכי דמי אי דאמר ליה בעל הבית בארבעה ואזיל איהו אמר להו בתלמא תרעומת מאי עבידתי סבור וקבול אי דאמר ליה בעל הבית בתלמא ואזיל איהו אמר להו בארבעה ה"ד אי דאמר להו שכרם עלי יתיבי להו מדידיה דתניא ה"השוכר את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל חבירו נותן לו שכרו משלם וחוזר ונוטל מבעל הבית מה שההנהו לא צריכא דאמר להו שכרם על בעל הבית ולחוי פועלים היכי מיתגרי לא צריכא דאיכא (ה) דמגר בארבעה ואיכא דמתגר בתלמא דאמר ליה אי לאו דאמרת לן בארבעה טרחיין ומתגרין בארבעה איבעית אימא הכא כבעל הבית עסקיין דאמר ליה אי לאו דאמרת לן בארבעה הוה זילא בן מילתא לאתגורי איבעית אימא לעולם בפועלים עסקיין דאמרי ליה כיון דאמרת לן בארבעה טרחיין ועבדין לך עבידתא שפירתא ולחוי עבידתייהו כריפקא ריפקא נמי מידע ידע דמלי מיא הולא ידע איבעית אימא לעולם דאמר ליה בעל הבית בארבעה ואזיל איהו אמר להו בתלמא ודקאמרת סבור וקבול דאמרי ליה לית לך יאל תמנע טוב מכעליי פשיטא אי אמר ליה בעל הבית בתלמא ואזיל איהו אמר להו בארבעה ואמרי כמה שאמר בעל הבית מאי אדיבורא דידה קא סמכי דאמרי ליה מהימנת לן דהכי אמר בעל הבית או דילמא אדיבורא דבעל הבית קא סמכי ת"ש ה"הבא לי גיטי ואשקך אמרה התקבל לי גיטי והוא אומר הילך כמה שאמרה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבובא אמר רב אפי' הגיע גמ' לידה אינה מגורשת שמעת מינה אדיבורא דידה קא סמין דאי סלקא דעתך דאדיבורא דידה קא סמין מכי מיטא גיטא לידה מיהא תיגרש אמר רב אשי הכי

ואזיל איהו אמר דהו בארבעה דעתייהו אעילויא. והוא דלמרו ליה כמו שאמר בעה"כ היינו מהימנת לן דהכי אמר בעה"כ אי נמי משום דאי אמר בעל הבית טפי מארבעה שיהא להם כמו שאמר בעל הבית והיינו דמנעיא ליה בזמרי מהימנת לן דהכי אמר בעה"כ אי משום דעתייהו אעילויא: דעתייהו אעילויא. כאמר להו שכרם עלי איירי דאי אמר להו שכרם על בעל הבית מאי נפקא מינה אי דעתייהו אעילויא דבעה"כ לא ישלם להם אלא מה שהתנה. ר"י וכן דצינו חננאל:

(לעיל) **השוכר את האומנין**
וחזרו בהם ידם על התחנתנה. שאם קבלו קמה לקזור בשני סלעים וקזרו חצייה (א) והוקרו ושוה מה שמעמד לעשות סלע וחצי וחזרו פועלים לא יתן להם רק חצי סלע לפי שיתקן לתת סלע וחצי לקזור חצייה השני והיינו כר' דוסא' ואם בעה"כ חוזר בו ידו על התחנתנה פירש בקונטרס אם הוזהר פועלין ואין שוה חצי אלא שקל וחזר בו בעה"כ יתן להם סלע וחצי לפי שכתבי הפרש דידו על התחנתנה כשהוקרו פועלין ויתן להם סלע וחצי על חצי ששאו כמו ששוה עכשיו שאין זה סביר כי למה יתן להם בעה"כ יותר ממה שהתנה עמם כיון שאין מפסדיין בחזרת בעה"כ ואדרבה יותר מרווחים שמעה ימנאו שימנו להם סלע וחצי לקזור חצי קמה והוא לא היה נותן להם כ"ל סלע וא"ת דאמר לקמן (דף עו.) אמר מר או יגמרו מלאכתם ויטלו כ' סלעים פשיטא לא צריכא דול עבידתא ואימר בעה"כ ופיסקוהו פועלים והשתא למה חוזר בעה"כ כזה בשביל שהול המלאכה מה מרווח בחזרה הלא נריך לתן להם סלע וחצי על מה שעשו ופועלים נמי למה פיסקו כיון שאין מפסדים כלום וי"ל דבעה"כ חוזר מחמת שגאה שהיתה קטעה בנייהם ופועלים פיסקו שלא ינטרכו לחפש ולמנא מקום להשתכר: דאי ס"ד אדיבורא דידה קא סמין כי פשי גיטא לידה מיהא תיגרש. דאי אמרין דגני פועלים דעתייהו אעילויא דבעה"כ הי"ג למימר דעתייהו דבעל אעילויא דהאי דקאמר שליח התקבל לי גיטי הוי עילויא טפי לנצבע שמתגרשת יותר במהרה אם היתה האשה אומרת קן מכל מקום השתא שאמרה האשה הבא הוי טפי זכות הבעל אי סמין אמאי דקאמר שמתגרש מיהא כשגיע גט לידה וכיון דלא מיגרשא אלמא לאו דעתייהו דבעל אעילויא דידה הי"ג גבי

פועלין לית לן למימר דעתייהו אעילויא דבעה"כ אכל אין לפרש דעילויא דבעל הוי מה שאינה מתגרשת במהרה דהא עדיף ליה ממתגרשת לאלתר כי עכשיו יהיה צידו עדיין אם לקיים אם לגרש והשתא פשיט ליה בפשיטות דכסמון לא יתישב דקאמר בשלמא אי איתמר איפכא כו' משהגיע גט לידו מגורשת דאדיבורא דידה קא סמין ולפי זה היינו אגרעות' לידה שמתגרשת מהרה ופשיט דכ"ש דאעילויא דבעה"כ יש לסמוך וא"כ סותר פשיטות דלעיל דהוי פשיטא ליה דעתייהו אעילויא דקאמר שליח ולא אגרעותא דבעה"כ והכא סמין בעל אגרעותא דידה: אין להולכה וזו צידו הוא וכי מטי גיטא לידה מיהא תיגרש: הכי

ג א מ"י פ"י מהלכות
שכירות הל' ד עיין
בהשגות ובגמרא משה
סמך עיין פ"ט טושי"ע ח"מ
פ"י שו סמ"ג ג ופ"י שלג
סמ"ג ה ב'גמ' ב'
ד ב מ"י שס פ"ט הל' ד
ופ"ח מהל' מכירה הל'
ג ד סמ"ג שס ופ"י פ"ג
טושי"ע ח"מ פ"י שלג סמ"ג
ה ב מ"י פ"ט מהלכות
שכירות הל' ג סמ"ג
עיין פ"ט טושי"ע ח"מ פ"י
שלג סמ"ג א'
ד ב מ"י שס הל' ט סמ"ג
שס טושי"ע ח"מ פ"י
שלו סמ"ג א'
ז ה ז ח ח"מ שס הל'
ג סמ"ג טושי"ע ח"מ
פ"י שלג סמ"ג א'
ח ב מ"י פ"ט מהלכות שס
סמ"ג ב'
ז מ"י פ"ט טושי"ע שס
סמ"ג ג'
כ מ"י שס ופ"ט שס
טושי"ע שס סמ"ג ד
וע"ה להו אלא תלמא:
ל מ מ"י פ"ו מהל'
גירושין הל' יא סמ"ג
עיין כ טושי"ע אה"ע פ"י
קמ סמ"ג ח: